

La pervivència del sistema foral a la Menorca del segle XVIII

Miquel Àngel Casanovas Camps

La guerra de Successió tingué a Menorca un desenllaç insospitat per als menorquins: la transferència de la sobirania de l'illa a la Gran Bretanya. La revolta austriacista d'octubre de 1706 fou esclafada el gener de 1707. Amb l'excusa d'avortar una segona revolta que s'estava gestant, el governador borbònic de l'illa desfermà una cruenta repressió que inclogué la suspensió dels privilegis de l'illa (abril de 1707) i una important reforma del règim municipal. Tanmateix, Menorca fou conquistada per a les armes de l'Arxiduc (setembre de 1708), amb la qual cosa es restauraren els privilegis i el règim municipal foral. Ara bé, el creixent valor estratègic de Menorca arran del gran port natural de Maó propicià que en les negociacions de pau l'illa fos transferida a la Gran Bretanya pel tractat d'Utrecht (1713). Menorca es lliurà així dels efectes dels decrets de Nova Planta i pogué mantenir el seu sistema institucional tradicional, fins i tot durant l'ocupació francesa (1756-1763) i després de tornar a la sobirania espanyola (1781-1783).

En realitat, el vell sistema, cada cop més aigualit i desfasat respecte dels canvis polítics i socioeconòmics, sobreviuria, amb interrupcions, fins a la definitiva implantació del règim liberal (1834-36). Aquesta llarga pervivència és, doncs, la causa de l'originalitat del cas Menorquí entre les terres de l'antiga Corona d'Aragó. Amb la nostra ponència volem centrar-nos en aquesta qüestió per atendre a les qüestions següents:

- La suspensió dels privilegis i la reforma del règim municipal arran de la repressió borbònica de 1707, així com la seva posterior reposició.
- El tractat d'Utrecht i la qüestió del manteniment dels privilegis.
- Canvis i continuïtats en les institucions forals menorquines sota el domini britànic.
- L'intermedi francès de la guerra dels Set Anys i el retorn a la Gran Bretanya.
- La conquesta espanyola i el manteniment del sistema foral com a gràcia reial atorgada per Carles III.
- Les reformes institucionals de la darrera ocupació britànica (1798-1802). La reforma municipal del governador Stuart
- La lenta agonia de les institucions forals durant el primer terç del segle XIX.